

Dossier Premsa

PALAU INTERNACIONAL DEL CIRC

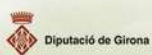
CIRCUSLAND

BESALÚ

www.Circusland.org

Amb el suport de

Emissora Oficial

CIRCUS ARTS
FOUNDATION

Saluda del director

Benvolguts/udes,

Avui, 18 de desembre de 2020, neix Circusland, el mateix dia que el màxim pallasso rus, Yuri Nikulin, hauria celebrat 99 anys i ho fa en el cor d'un dels pobles més bonics del món.

Quan arriba el moment d'inaugurar una fita que es persegueix des de fa 23 anys ja s'han dit tantes coses pel camí que principalment queda dir gràcies. Gràcies de cor a familiars, amics, equip, administracions, voluntaris... que ho han fet possible i gràcies també a aquells que, intentant fent-ho impossible, ens han fet més forts.

L'arribada del projecte a les dependències d'un antic monestir es vesteix de paradoxa: a la façana de Sant Pere, l'església del davant, un lleó en baix relleu –representant l'Església– oprimeix un home de gatxoneta, representació del joglar, del trobador, del saltimbanqui que distreia l'atenció del fidel de les rutes de peregrinació, com la que passava per aquí. Avui, després d'un xic més de mil anys, han canviat les tornes i els hereus d'aquells primers malabaristes de l'Edat mitjana troben en el monestir de Sant Pere l'espai perfecte per a reivindicar-se mundialment com a fenomen cultural, per a conservar i transmetre el seu llegat.

El circ, gràcies a la seva ànsia de viatge i al seu llenguatge universal, ha estat un precursor de la globalització. Paradigma de la interculturalitat, representa més que cap altre art escènic la convivència entre diferents religions, cultures i races. Espectacle en permanent evolució ha estat capaç d'integrar novetats procedents d'altres àmbits, convertint el passatemp del diàbolo en una especialitat dels malabars o mitjans de transport com el cavall, el globus aerostàtic o la bicicleta en disciplines de la pista. Ha fascinat a genis de la pintura com Renoir, Degas, Toulouse Lautrec, Picasso, Léger o Chagal; escriptors com Gómez de la Serna, Santiago Rusiñol, Josep Maria de Sagarra o Jack London; directors de cinema com Cecil B. De Mille o Fellini. I el que és més important, ha fet somiar tant a grans com a petits, allunyant-los per moments de la rutina diària; sent una finestra al món en les èpoques en que el nostre país ha viscut pràcticament aïllat internacionalment. I tot gràcies a difondre arreu el missatge del "més difícil encara", predicant amb l'exemple la cultura de l'esforç i la superació.

Malgrat tant d'anys d'esforç al circ però li toca avui acomplir el camí que prèviament han fet altres arts escèniques per a ser considerades part integrant de la nostra cultura. Aquest fet passa, entre altres accions, per a recuperar i reivindicar el seu ric passat: dos-cents cinquanta anys d'història d'un espectacle d'èxit que avui es troba estès arreu del món. En certa manera, si amb el Festival Elefant d'Or i el Circ de Nadal, la nostra fundació es posava de deures crear adeptes d'un circ d'excel·lència; avui, amb Circusland, engegarem un motor destinat a reivindicar el circ com a cultura. Potser els aquí reunits no ho dubteu però, creieu-me, no és així en tots els casos.

Tal i com es desprèn del seu Projecte científic i cultural, Circusland serà accessible, proactiu, creatiu, singular, estratègic, innovador, universal, participatiu, descentralitzat, atractiu, pedagògic, responsable, rigorós, dinàmic, compromès, interactiu, proper, professional i autocrític.

Circusland ha nascut, el somni comença!

Genís Matabosch

Besalú, 18 de desembre de 2020

Circusland és una institució privada, sense finalitats de lucre, que haurà de formar, conservar, investigar, difondre i exhibir una col·lecció permanent de béns culturals relacionats amb les arts circenses; oferir exposicions temporals, cultivar i fomentar el circ i el seu món amb els mitjans, dirigint activitats apropiades que condueixin al desenvolupament artístic i cultural dels visitants, portant a terme i participant en esdeveniments de rellevància local, nacional i internacional.

Aquest desembre 2020, després de set mesos, gairebé ininterromputs de treballs, s'obre al públic la seva primera fase, la de l'exposició permanent que ocupa la totalitat de l'edifici racionalista de Cal Coro, mil cinc-cents metres quadrats: una edificació aixecada el 1945 al damunt de l'emplaçament de la Casa Abacial del Monestir benedictí de Sant Pere de Besalú. L'adquisició d'aquest edifici, la seva rehabilitació i condicionament per a un ús de pública concurrència i el muntatge expositiu han suposat una inversió aproximada d'1,7 milions d'euros i la contractació de més de 27.000 hores de treball contractades a empreses principalment de l'entorn. Abans d'obrir les seves portes, Circusland ja ha estat un motor dinamitzador.

Una col·lecció única, per fi, accessible

Circusland permetrà finalment fer públics i accessibles els fons de Circus Arts Foundation: una de les col·leccions dedicades al circ més importants del món on desenes de milers de peces repassen els 250 anys d'història d'aquest màgic espectacle: gravats, vestuari, cartells, fotografies, segells, postals, material d'artistes, premsa històrica, autògrafs, llibres, programes, porcellana, escultures...

Un equipament singular

Circusland, per tractar-se de la única institució patrimonial a Europa dedicada en exclusiva a la història i present circense, la seva missió serà la recopilació, conservació, investigació, difusió i exhibició del llegat cultural que sobre el circ s'ha produït en el món des dels seus orígens.

Línies d'actuació

Promogut des d'una fundació cultural privada sense ànim de lucre, Circus Arts Foundation, el projecte "Circusland: Palau internacional de les Arts del Circ" compta amb els suports de la Diputació de Girona i de l'Ajuntament de Besalú i se centra en tres línies d'actuació:

a) Erigir-se com l'únic equipament patrimonial a Europa sobre l'espectacle del Circ a partir d'una de les col·leccions més importants sobre la temàtica a nivell mundial: l'espai de conservació, difusió i estudi de l'art escènica probablement més menystinguda.

b) Reunificar, rehabilitar i obrir al públic les tres propietats que antigament constituïen l'Abadia benedictina de Sant Pere de Besalú per a convertir-se en la seu del nou equipament: l'edifici Clausures (dependències monacals, BCIL), Cal Coro (antiga Casa abacial) i l'horta de l'Abadia.

c) Crear un nou pol d'atracció cultural i turístic a Catalunya, que fomenti el desenvolupament econòmic de Besalú (població de menys de 2.500 habitants, de l'interior, en un entorn rural) i contribueixi a descongestionar turísticament Barcelona i a equilibrar el territori.

En ple rendiment, el projecte pot arribar a comptar amb més de 1.000 m² d'espais exteriors i 3.000 m² dedicats a exposició permanent i temporal, tallers pedagògics, vela d'espectacles, arxiu, biblioteca, centre d'estudis, oficines i

d'altres dependències pròpies d'un equipament cultural de referència internacional.

Circusland, més enllà de preservar el patrimoni i la memòria del circ català i internacional i de fer recerca, educar i oferir experiències que estimulin la curiositat, l'esperit crític, l'aprenentatge i el gaudi, estarà fortament implicat en la vida cultural, educativa, social i científica del seu territori. En aquest sentit la política de publicacions, les sinergies amb entitats locals com els Amics de Besalú o l'Institut Escola, l'activitat de la vela i el projecte de Càtedra amb la Universitat de Girona seran alguns dels seus actius més preuats.

Una experiència inspiradora

Circus Arts Foundation preserva el patrimoni i la memòria de les arts del circ del país i de la resta del planeta. En base a la seva important i singular col·lecció, Circusland proposarà una experiència inspiradora per a aprendre i gaudir tal i com la fundació ja bé fent amb èxit a través de les seves produccions de circ internacional de qualitat: anualment prop de 60.000 espectadors assisteixen al Festival Elefant d'Or i al Gran Circ de Nadal.

Circusland pretén convidar al visitant a un passeig per a les arts del circ, els seus orígens, història i evolució mostrant 537 peces, els tresors de la seva col·lecció. Disposades en tres plantes, les diferents sales de l'equipament explicaran al visitant la història dels 250 anys de circ a través d'un recorregut per les diferents disciplines de la pista: acrobàcia, equilibris, màgia, malabars, trapezi... Una atractiva presentació farà participar al visitant i el transportarà en un món màgic a través de les sales de l'antic convent benedictí de Sant Pere: des de les mil·lenàries acrobàcies xineses al Cirque du Soleil sense oblidar els joglars de l'Edat Mitjana, prefiguració dels malabaristes actuals.

Projecció internacional

Únic equipament professional sobre el circ a Europa, l'equipament projectarà Catalunya al món i mostrarà el món a través del circ a Catalunya contribuint a enfortir la feble internacionalització de la que es plany el vigent Pla de Museus. La constant vinculació internacional de la fundació ofereix al nou projecte una destacada visibilitat: les presentacions públiques realitzades a Besalú i Moscou són una bona prova de l'arc entre l'ultra-local i l'internacional per on caminaran a diari els destins de Circusland.

En el Pla estratègic del Circ a Catalunya la Direcció general del Patrimoni de la Generalitat es comprometia a establir les eines suficients per a "3. Conservar i difondre el patrimoni circense català. / 3.1. Fomentar el coneixement del patrimoni circense català existent en l'àmbit públic i privat."

Motor turístic

La singularitat de l'equipament, el fet que l'arxiu compti amb peces d'arreu del món, que el circ sigui un tema proper a l'experiència personal de qui ens visita i l'atractiu del poble medieval de Besalú poden fer de Circusland un nou pol turístic d'especial interès contribuint a la millora de l'oferta de Catalunya i a descongestionar turísticament la ciutat de Barcelona. A excepció de Girona i el Museu Dalí, la majoria de les sortides que els diferents touoperadors i agències ofereixen als visitants es troben al sud i centre de Catalunya: caves de Sant Sadurní, Montserrat, Port Aventura-FerrariLand, La Roca Village... Circusland pot esdevenir un nou motiu de visita al nord del Principat i que indirectament potenciï d'altres atractius com Banyoles i el seu estany o la zona volcànica de la Garrotxa amb la Fageda d'en Jordà o Olot.

La definició dels seus objectius, l'experiència en esdeveniments multitudinaris de la promotora, la creació d'una dotze-

na de llocs de treball directes o el dinamisme econòmic que els visitants de Circusland puguin generar faran que aquest projecte contribueixi de manera decisiva a la reactivació econòmica de Besalú i del seu entorn més immediat, paratge rural de l'interior abocat a la desocupació i a la despoblació. Les ciutats mitjanes a un radi de 30 quilòmetres com Olot, Banyoles, Girona o Figueres capitalitzen l'activitat econòmica i comercial i són vistes pels joves com poblacions amb més oportunitats.

Una fundació per al renaixement del circ

Creada a finals de 2011, la fundació cultural privada sense ànim de lucre Circus Arts Foundation neix de la voluntat de recuperar l'espectacle de circ com a part integrant de la nostra cultura reivindicant-ne un destacat paper en les arts escèniques. Segons els seus estatuts, l'objectiu primer, la missió principal de la fundació no és altra que: "promocionar, fomentar, divulgar, prestigiar, protegir i defensar l'espectacle de Circ entès com art escènica, element lúdic, part integrant de la nostra Cultura, paradigma de la multiculturalitat; els seus artistes, la seva memòria i el seu patrimoni." En els mateixos estatuts s'estableix que la fita última de la fundació és la creació d'un centre patrimonial sobre les arts del circ.

Per a la consecució dels seus fins fundacionals, la Fundació desenvolupa activitats com les que s'enumeren a continuació:

- 1.** Recuperar, conservar, estudiar i difondre el patrimoni circense mundial.
- 2.** Custodiar, conservar, inventariar, estudiar, digitalitzar i difondre les seves col·leccions circenses, així com de tots aquells altres arxius que, amb el transcurs del temps, tinguin a la Fundació com a dipositària.

- 3.** Estimular la investigació del passat circense i l'anàlisi dels seus conjuntures actuals. En aquest sentit, la Fundació edita la col·lecció de monografies Javier Sáinz Moreno i la de fotografia històrica FOTOCIRCO.

- 4.** Traçar ponts de comunicació entre les variades realitats circenses dels diferents països iberoamericans aprofitant la llengua comuna.

- 5.** Promocionar i acompanyar els espectacles i artistes de circ de qualitat en els seus primers passos de la seva carrera artística a Europa.

- 6.** Donar suport a totes les iniciatives, fins i tot fora del marc estricte de la Fundació, que estiguin correctament dirigides cap a les finalitats exposades anteriorment.

Aquest conjunt d'activitats pren forma a través d'investigacions, publicacions, festivals, producció d'espectacles, representació d'artistes, exposicions, gires, portals d'internet, comitès, adquisició de documents, llibreria especialitzada...

Circus Arts Foundation és avui una de les promotores de circ de major reconeixement internacional en el seu sector. Avui, les seves diferents produccions superen els 60.000 espectadors cada any i apleguen un públic de totes les edats que descobreix el circ de primera divisió, amb una selecció de grans artistes:

a) Elefant d'Or

Avalat per l'èxit de crítica, cada mes de febrer Girona esdevé el marc de l'únic festival internacional del circ del nostre país vist per més de 30.000 espectadors. Consolidat com a segon festival d'Europa en el seu gènere i un dels 5 més importats del món, cada edició proposa una esmerçada tria d'artistes entre els que figurarà l'elit mundial dels millors trapezistes, acròbates, malaba-

ristes i pallassos mai vistos a Europa: 24 atraccions presentades per més de 80 artistes procedents de 12 països.

b) El Gran Circ de Nadal de Girona

Cada edició del Gran Circ de Nadal de Girona aplega més de 20.000 espectadors. L'espectacle, de dues hores, presenta cada any més d'una trentena d'artistes arribats d'arreu del món. Cada edició, l'espectacle es vertebrava al voltant d'un tema central: el circ sobre gel (2014 i 2018), la màgia de grans il·lusions (2015), Orient (2016), el circ sobre aigua (2017) o FanTàsia (2019). El Circ de Nadal ofereix, a Girona, un espectacle similar al que tenen, des de fa dècades, grans capitals europees com Amsterdam, París, Stuttgart o Zurich.

c) Circus World Market

En paral·lel a la darrera edició del Festival va néixer la primera fira sectorial sobre el circ al món que ocupa el Palau de Fires de Girona. En més de 4.000 metres quadrats s'hi apleguen expositors arribats de tot el món d'empreses de naturalesa ben dispar: productores d'espectacles, constructors de carpes i grades, sastreries d'espectacle, etc. Amb la creació d'aquesta fira Girona es consolida amb el punt de trobada mundial dels professionals del sector.

El Pla Muselògic

A partir de l'activitat d'historiadors i col·leccionistes dels fundadors de Circus Arts Foundation, neix la sensibilització per a la conservació d'un patrimoni circense abocat a l'oblit en el moment en que encara ha d'escriure's la rica història de tan antic espectacle en el nostre país. En el context actual de tímid renaixement del circ, Circusland pretén rescatar el passat del Circ, alhora que difondre aquest espectacle com a part integrant de la nostra cultura. Avui al circ li toca acomplir el camí de recu-

peració que la dansa va realitzar anteriorment.

El propi objecte de Circusland, el Circ, projecta a aquest com un espai de sorprenent dinamisme on el diàleg entre peces i visitants convisqui amb actuacions en directe, tractades com obres vives d'aquesta nova capsula de somnis.

El Projecte Científic i Cultural de Circusland, defineix el concepte de l'equipament i dels seus objectius, recolzant-se en quatre eixos fonamentals: col·leccions, espais, públic i personal de l'equipament. L'estructura que es presenta en aquell document constitueix un reflex de la pròpia definició de Circusland com a eix per a l'articulació posterior dels seus programes: valora les funcions d'una institució de caràcter permanent (Programa Institucional) entorn a unes col·leccions (Programes de Col·leccions –d'increment, conservació, documentació i investigació) per a finalitats d'estudi, educació o contemplació (Programa de Difusió i Comunicació), tenint present l'edifici en el seu conjunt (Projecte Bàsic igualment adjunt), la seguretat en totes les seves vessants (Programa de seguretat), així com els recursos econòmics i humans que fan possible el compliment de dites funcions (Programa de Recursos Humans i Programa Econòmic).

Missió, objectius i activitat

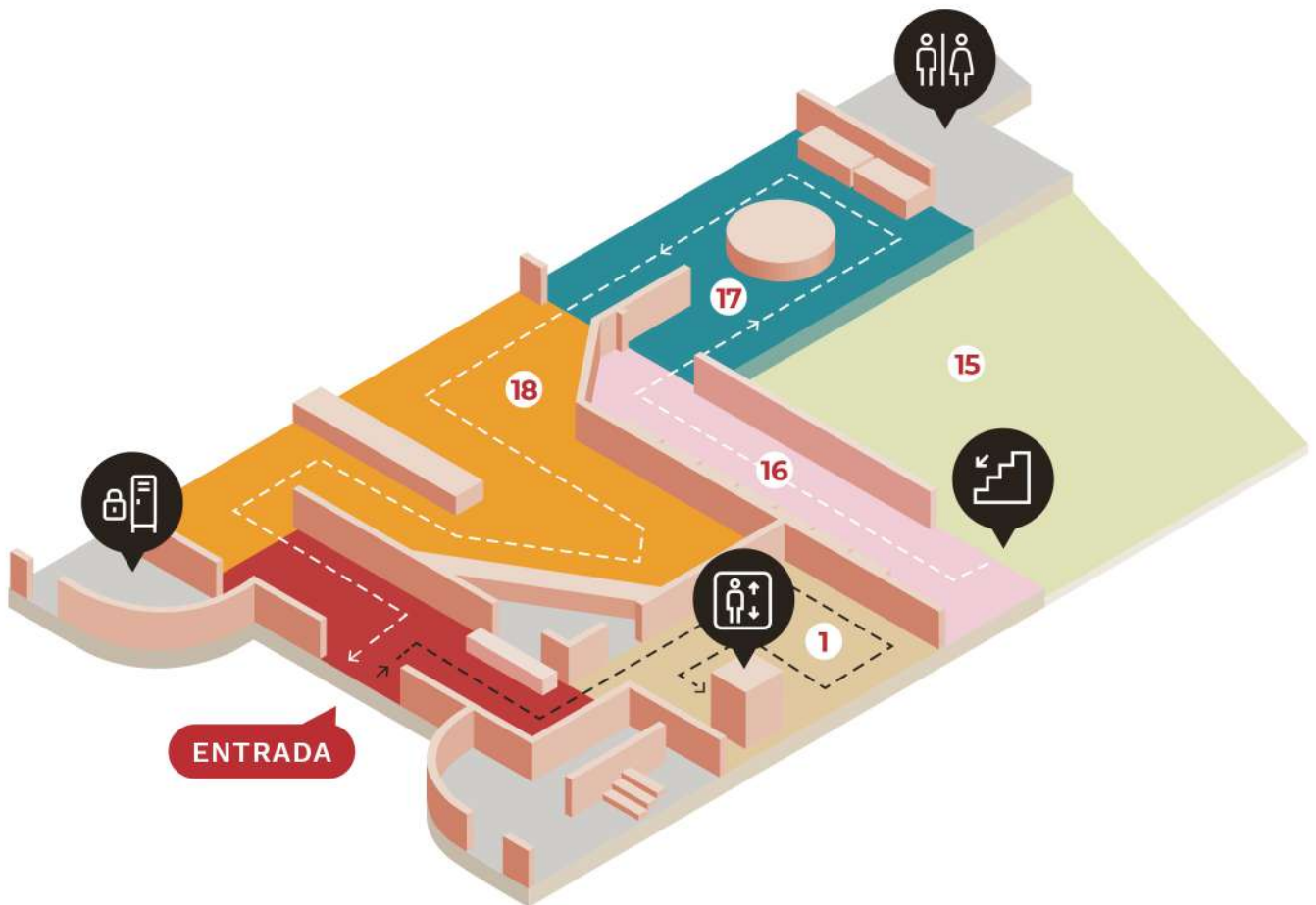
Per tractar-se de la única institució museística professional dedicada en exclusiva a la història i actualitat de l'activitat circense, entre les missions de Circusland hi haurà la recopilació, conservació, investigació, difusió i exhibició del llegat cultural que sobre el circ s'ha produït en el món des dels seus orígens. Circusland, per la mateixa definició de la institució i la naturalesa de les seves col·leccions, es situa en l'àmbit museístic internacional, com a únic equipament patrimonial del circ a Europa, apuntant relacions amb les altres institucions científicament afins de Rússia

(Sant Petersburg) i d'Estats Units (Circus World Museum i Ringling Museum).

Els principals objectius de Circusland seran els següents:

- Exhibir ordenadament, de manera viva, suggerent i interactiva les seves col·leccions en condicions adequades per a la seva contemplació i estudi; així com garantir la protecció, conservació i restauració dels seus bens culturals.
- Desenvolupar programes d'exposicions temporals fruit de les investigacions portades a terme en la pròpia institució.
- Realitzar activitats de divulgació, de formació, didàctiques i d'assessorament en relació amb els seus continguts.
- Establir relacions de col·laboració amb d'altres equipaments i institucions locals, nacionals i internacionals.
- Realitzar publicacions directament relacionades amb l'objecte del servei i procedir a la difusió de les mateixes.
- Posicionar-se com a centre de referència i dinamitzador de les iniciatives patrimonials circenses d'Europa.
- Projectar en la societat la imatge del circ com element de cultura dins de les arts escèniques, basant-se en valors històrics i en la voluntat de conservar la seva memòria artística, social, tècnica i patrimonial.
- Impulsar un espai viu, promotor de cultura, obert al diàleg i a l'intercanvi d'idees.
- Convertir-se des de la seva obertura en una important atracció turística, captivant l'atenció de visitants de nombrosos països i constituint un símbol permanent de la població de Besalú, de la comarca de la Garrotxa, de la destinació Costa Brava – Girona i de Catalunya per extensió.

PLANTA 0

- 1** Segells de Circ
- 15** Jardí mirador
- 16** Disciplines aèries
Disciplinas aéreas
- 17** Atraccions sensacionals,
fenòmens i màgia
- 18** Botiga / Llibreria

1

Segells de Circ

El conjunt de segells d'aquesta primera sala de Circusland està considerat com la major col·lecció de filatèlia de temàtica circense del món: més de mil segells procedents d'un centenar de països. Al costat de segells genèrics amb diverses escenes de circ, hi figuren els de reproduccions de quadres que pintors il·lustres van dedicar a aquest espectacle (Pablo Picasso, Jules Chéret, Georges Rouault, Henri Toulouse-Lautrec), els de vistes de circs estables (Nikulin de Moscou, Ulan Bator, Erevan, Pyongyang, Nursultan, Dusambé) o els d'artistes de circ de renom: trapezistes (Sabú o Elena Panova), ensinistradors (Filatov, Durov, Ursula Böttcher, Ernst Renz, Jana Mandana, Alexis Gruss, Fredy Knie, Jorg Probst, Shevchenko, John Burke) i, sobretot, pallassos (Charlie Rivel, Karandash, Fofó, Grimaldi, Coco, Grock, Cairolí, Popov, Kuklachev, Nikulin, Albert Fratellini, Bello Nock, George Karl, Lou Jacobs, Annie Fratellini, Nicolaev).

16

Acrobàcies aèries

El vell desig de l'home per volar es materialitza en el circ quan l'acròbata abandona el terra per a giravoltar a gran alçada. L'acrobàcia aèria arrenca amb la introducció al damunt de la pista d'un aparell propi dels gimnasos de la primera meitat del s. XIX: el trapezi que, en origen, era un aparell per a demostracions de força solista.

El gran pas cap a la conquesta de l'espai aeri al circ arriba el 1859 de la mà del francès Jules Léotard i la invenció de la primera forma de trapezi volant. Des d'aquell moment arrenca la cursa per a l'espectacularitat que tindrà fites com el triple salt mortal d'Alfredo Codona, el quàdruple de Miguel Vázquez, les coreografies aèries d'equips russos o la complexitat d'aparells dels trapezistes nordcoreans.

Més enllà dels trapezis volants, són innombrables els aparells que s'empren com a suport per a acrobàcies aèries de tot tipus: trapezi de força o fix, trapezi d'equilibri o Washington, doble trapezi, quadrant, cintes, anelles, màstil aeri, corda vertical, teles, cercle... en totes elles el risc, element indissociable del circ, hi apareix latent.

17

La Fira

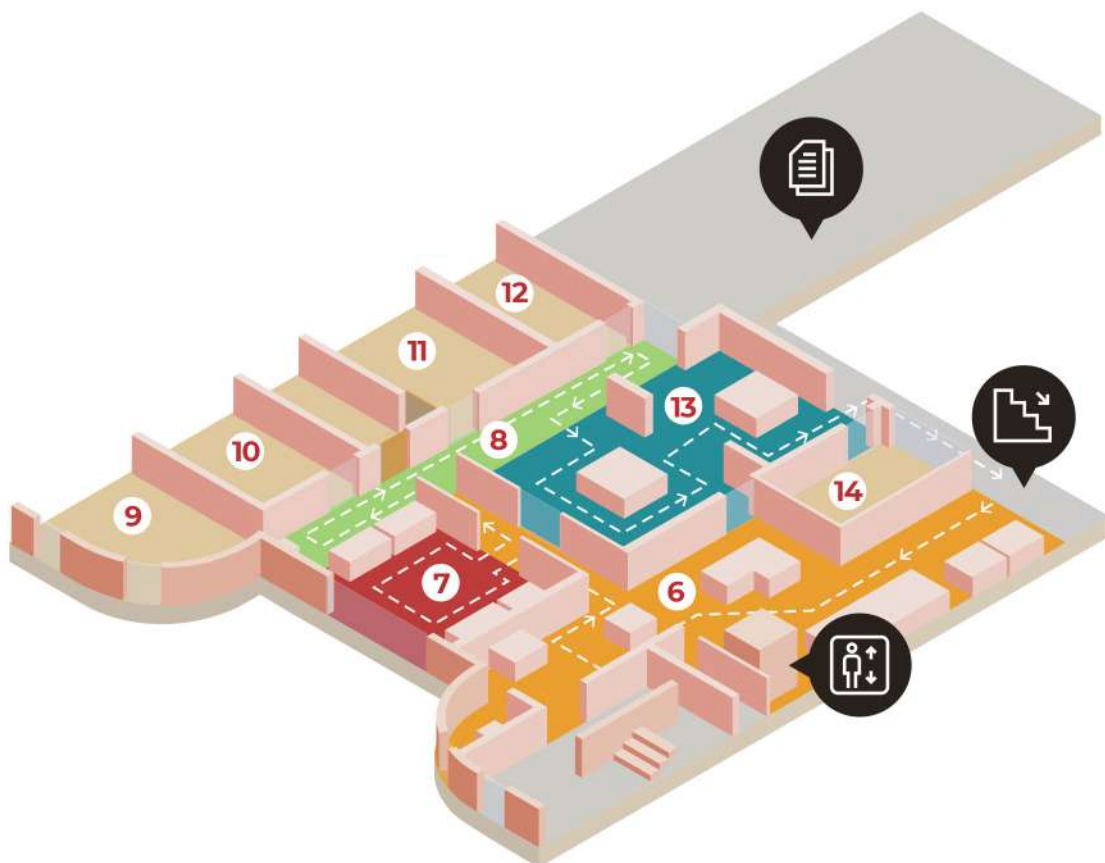
Si amb les disciplines eqüestres el circ s'atansa a l'univers hípic i amb l'acrobàcia a la gimnàstica, el món de la fira aporta al circ tant la presentació de fenòmens com de les atraccions anomenades de gran sensació. Amb empresaris com el cèlebre Phineas Taylor Barnum els circs estatunidencs agregaren al seus espectacles carpes annexes on contemplar dones barbudes, germans siamesos, macrocefàlies i altres rareses de la natura. A Europa els circs, menys avesats a aquest tipus d'exhibicions, no deixaren de mostrar els seus nans, gegants o lilliputencs. Aquests darrers en ocasions formaren companyies de circ completes.

La recerca constant de noves emocions per al seu públic va motivar als empresaris circenses a aixoplugar sota la vela atraccions pròpies de la fira com el velocipede infernal, la roda o globus de la mort, els saltadors a gran alçada, els projectils humans com els homes i dones bala... un nou exèrcit de temeraris artistes disposats a provocar esglais a un auditori àvid de novetats.

17

Illusionism

Magic has been more typically performed in music-halls than circuses, mainly because of the difficulty for magicians to show their tricks to an audience in the round. Some tricks or illusions cannot be performed in a 360-degree auditorium. For this reason, magic reaches the circus ring only in some of its branches: escapology or the art of escaping from restraints, pickpocketing or professional thieving, ventriloquism, fakirism and pain-control acts, mentalism or divination, quick-change acts (in which a performer changes clothes quickly), and especially the big illusions, with their appearances and disappearances. Each of these genres has enjoyed its circus stars, legendary artists who have left their mark in the ring and in the history of magic, such as the escapologist Harry Houdini; the quick-change artist Fregoly; the ventriloquists Sanz, Wences, Marc Metral or Fred Roby; the pickpocket Borra; the Sudarchikovi quick-change couple; or the big illusions of the Russian Kio or the Hungarian Tihany, etc.

PLANTA 1

6 Animals artistes

7 Malabars

8 Circus Arts
Foundation

9 Biblioteca

10 Arxiu programes

11 Arxiu cartells

12 Videoteca

13 Equilibri

14 Hemeroteca

 Banyes

 Escales

 Oficines

 Consigna

 Ascensor

6

Animals artistes

Espectacle eqüestre en origen, combinat amb exercicis acrobàtics i intermedis còmics, el circ estimula el gust per allò extraordinari i exòtic; i incita ràpidament als seus directores, a la recerca constant de noves atraccions, a presentar animals menys comuns que el cavall. Avui resulta difícil trobar alguna espècie que no hagi desfilat en algun moment passat per la pista del circ. Durant les darreres dècades del segle XIX els circs eqüestres absorbiren les exhibicions ambulants d'animals exòtics ("ménageries"), convertint aquests en una de les seves principals atraccions.

Els propietaris dels zoològics itinerants es convertiren en directores de varis dels circs en ruta més importants: Bouglione, Amar, Spessardy, Krone, Busch, Chipperfield... Elefants, feres, primats, rèptils o fins i tot girafes, hipopòtams o rinoceronts envaeixen les pistes del segle XX. Abans que arribi el cinema, el món ja coneix la fauna salvatge de la mà del circ. El genet ja no només comparteix l'estrellat amb el pallaso, sinó que ara es veu desplaçat pel nou heroi de la pista: l'ensinistrador/a.

6

Animals domèstics

Tot tipus d'animals anomenats domèstics han trepitjat la pista del circ. El més habitual d'entre aquesta categoria d'animals artistes ha estat, sens dubte, el gos, en demostracions d'ensinistrament similars a les que avui reben el nom d'"agility". A la plaça pública medieval ja es creaven rotllanes encerclant exhibicions de gossets saltadors o cabres equilibristes. Porcs, rucs, galls, mules, oques, ratolins o vaques han acompanyat sovint les entremaliadures del pallaso. Els coloms, en canvi, han estat presentats generalment per dones en atraccions d'acurada elegància. L'ensinistrament de gats ha estat una especialitat d'ensinistradors russos on ha destacat Yuri Kuklatchev i els seus fills. Els animals artistes del circ i els seus cuidadors són els mateixos que apareixen com a actors secundaris o protagonistes de nombroses pel·lícules: el cinema va fer cèlebres, per exemple, artistes de circ de quatre potes com la mula Francis o el cavall Furia.

7

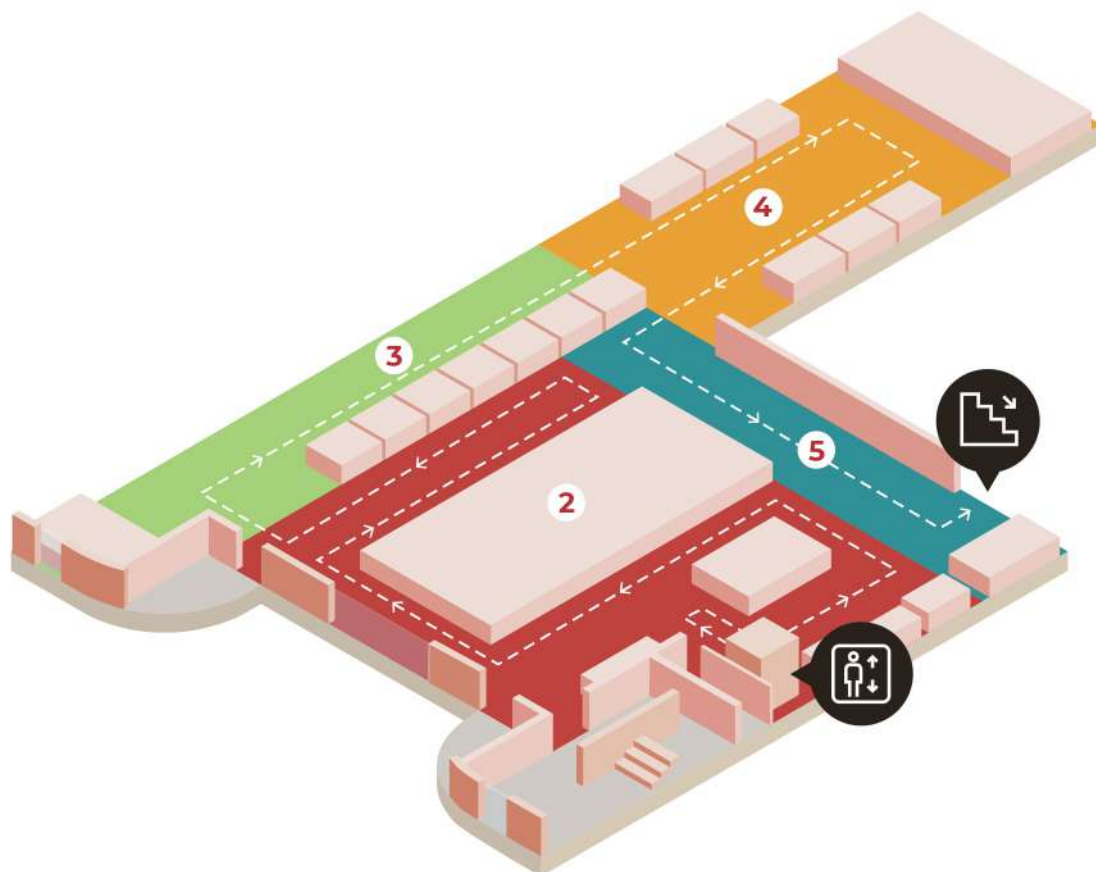
Malabarisme

El joglar medieval, primer tipus de malabarista, presentava igualment dots de músic, cantant ambulant, ballarí sobre la corda o presentador de petits animals. En el segle XVI el malabarista ja es defineix exclusivament com la persona capaç d'entomar hàbilment els objectes llençats a l'aire. En el s. XIX s'imposa com un dels personatges indissociables de l'espectacle circense. Els malabaristes utilitzen el seu cos per a llençar o manipular gran diversitat d'objectes privilegiant les seves mans o, a vegades, els seus peus. En aquest segon cas parlem d'antipodistes i usen un utensili anomenat "trinka" que els permet capgirar-se panxa enlaire mantenint les cames estirades i les plantes dels peus planes per a fer giravoltar objectes de tot tipus. Els malabars poden constituir una disciplina pròpia o bé ser complement d'una altra: funambulisme, trapezi, volteig a cavall, equilibrisme...

13

Equilibrisme

El circ és el món on allò aparentment impossible esdevé realitat: una exaltació de la condició humana a la que s'arriba a través del rigor de l'entrenament. Fins i tot la llei de la gravetat o la pesantor es posa en qüestió i aleshores és quan apareixen els equilibristes. Parlem d'equilibrisme al referir-nos a la voluntat de l'artista per a mantenir objectes o el seu propi cos immòbils davant una posició inestable. En aquest segon cas l'artista pot valer-se d'ell mateix per a mantenir-se en equilibri sobre un dit, una mà o un braç, o bé pot presentar posicions inestables a través d'accessoris tan diversos com esferes, patins, bicicletes, monocicles, escales, perxes, rodes cyr, rodes alemanyes, rola-rola, xanques, etc. Cadascun d'aquests artefactes ha generat un subgènere circense amb les seves pròpies normes i estrelles: Unus en equilibri sobre un dit; Lilly Yokoi al damunt de la seva bicicleta d'or; Monroe al rola-rola... El funambulisme o l'art de mantenir-se dempeus sobre la corda fluixa també és una vessant de l'equilibrisme que es tracta de manera específica a la sala següent.

PLANTA 2

2 El Circ comença a cavall
L'espai del Circ

3 Les disciplines del Circ

4 Comicitat

5 Acrobàcia

Bansys

Escales

Oficines

Consigna

Ascensor

2

El Circ comença a cavall

A finals del segle XVIII desenes de joves es retrobaven a les planúries de Islington, una àrea del nord de Londres, per a practicar equilibris i acrobàcies al damunt de cavalls a galop. Es deien Jacob Bates, Thomas Johnson, Thomas Price, James Wolton... Però d'entre tots ells la història ha retingut especialment el nom de Philip Astley (1742-1814), un jove militar a qui se li atribueix la invenció de la pista, el cercle que permetia regular el pas dels cavalls, l'aplicació del pagament d'entrada i la recerca permanent de nous elements pels seus espectacles. Els deixebles, imitadors i rivals d'Astley s'encarregaren de difondre aquelles proeses per tota Europa: sense la barrera idiomàtica, les acrobàcies a cavall tingueren una gran acceptació.

El circ es va convertir ràpidament en una història de famílies: veritables dinasties especialitzades en el nou gènere, una aristocràcia circense complexa en les seves múltiples aliances i que, en bona part, ha arribat als nostres dies amb famílies de circ com Gruss, Knie, Togni o Houcke. Durant dècades, la importància d'un circ es mesurava per la quantitat de cavalls i en les quadres dels circs estables de les principals capitals europees podien contar-se per centenars.

Sobre la pista, l'art eqüestre, omnipresent en el circ del s. XIX, es presenta en tres grans grups d'exercicis: el volteig a cavall, els grups de cavalls evolucionant en llibertat i la doma clàssica o alta escola, que avui és disciplina olímpica. En el primer cas l'artista apareix dempeus sobre la gropa del cavall, en el segon cas camina sobre la pista i en el tercer s'asseu sobre l'animal.

3

Les disciplines del Circ

Al segle XIX el cavall perd l'hegemonia de la pista i el circ absorbeix progressivament els hereus dels joglars, ensinistradors de petits animals, volantins... d'aquesta manera arribem al circ actual, veritable mosaic d'atraccions de disciplines ben diverses.

Mentre que el teatre es basa en l'actor/l'actriu o la dansa en el ballari/la ballarina, el circ és l'únic gènere de l'espectacle que fuig d'una única definició tècnica de l'interpret: es desborda en gèneres infinits, tot i que molt precisos; cadascun d'ells té en realitat una independència tècnica i històrica, fins i tot prèvia a la definició del circ modern vuitcentista.

Classificar les disciplines circenses no és una tasca senzilla i els subgèneres són nombrosos. El circ és una veritable art combinatòria: un pallaso al llit elàstic fusiona comicitat amb acrobàcia; un malabarista a cavall uneix l'ofici eqüestre amb la destresa pròpia de fer giravoltar els objectes; el ciclista damunt del cable fusiona dues vessants de l'equilibrisme...

Com si es tractés d'un túnel iniciàtic, el proper passadís, dividit en set seccions, us ofereix una mena d'índex de les diferents grans famílies de disciplines del circ que, amb una sala dedicada a cadascuna, Circusland us anirà mostrant en el seu recorregut: que comenci l'espectacle!

4

Comicitat circense

A finals del s. XVIII la comicitat arriba al circ: al damunt del cavall, parodiant l'equitació acadèmica. El pallaso modern beu de les influències del bufó medieval, la "commedia dell'arte" italiana i el "jester" shakespearà.

Per a guanyar les rialles del públic, el pallaso basa les seves intervencions en una o diverses d'aquestes eines: l'acrobàcia, la música, la presentació d'animals, la paraula o el gest. Amb la paraula i les parelles de pallasos apareixen les "entrades": escenes perfectament construïdes i codificades que constituïran un veritable repertori. La veu del pallaso, juntament a la del presentador, són les úniques paraules sobre la pista: tenen el privilegi del mot dins d'un cercle on regna allò visual.

El circ proposa dues tipologies de pallaso ben diferenciades: d'una banda, l'enfarinat o carablanca, hereu del Pierrot i, d'altra banda, l'august, el personatge del nas vermell que apareix cap el 1870 imitant un mosso de pista. Pels volts de 1890, carablanca i august s'uneixen per a formar duos, trios i, fins i tot, equips més nombrosos. Una de les primeres parelles fou la de Footit i Chocolat a qui seguiren Antonet i Beby, Rico i Alex, Pompoff i Thedy... A partir de 1910 el trio Fratellini revoluciona el món de la pista amb les seves actuacions. En el segle XX el pallaso destrona el genet i l'amazona i es converteix en la nova estrella de la pista. Sorgeixen pallasos solistes tan cèlebres com Grock, Rivel, Zavatta, Popov...

5

Acrobàcia i força

L'acrobàcia és el llenguatge unificador del circ. Un genet, un malabarista o un pallaso aprenen, en general, les bases de l'acrobàcia, quelcom semblant al dibuix com a avantcambra o preludi a la pintura. De manera general s'atribueix l'origen de l'acrobàcia a la Xina on s'establí una completa codificació que arriba a occident amb les migracions zingares a partir del segle IX. Agilitat i elasticitat permeteren a generacions de saltimbanquis trobar el seu lloc a la nova pista del circ poc després de la seva aparició. Posicions difícils, salts impensables amb recepció al sòl, volteig pels aires, contorsions... l'acròbata, capaç de dominar la dificultat, apareix com a metàfora de l'inconformisme i del progrés, suggerint un gir de les convencions socials. L'acrobàcia es desenvolupa d'una banda en disciplines on predomina la força (el mà a mà en parella o en grup, els posats plàstics, les piràmides o els forçuts) i, d'altra banda, en d'altres on el principal component és el salt amb aparells (bàscula, gronxador rus, barra russa o fixa, llit elàstic o trampolí, jocs icaris...) o sense (volteig).

